

XÂY DỰNG HỆ THỐNG KIỂM HUẤN VIÊN TRONG CÔNG TÁC THỰC HÀNH, THỰC TẬP CỦA SINH VIÊN NGÀNH CÔNG TÁC XÃ HỘI Ở TRƯỜNG ĐẠI HỌC QUẢNG BÌNH

Nguyễn Thị Như Hương

Tóm tắt. Chuyên ngành công tác xã hội với những đặc thù riêng trong khâu thực hành thực tập đã đặt ra một số yêu cầu khác biệt trong chương trình đào tạo so với các ngành khoa học xã hội khác. Bài viết nhấn mạnh tầm quan trọng và đề xuất một số giải pháp để xây dựng hệ thống kiểm huấn viên nhằm nâng cao hiệu quả thực hành, thực tập trong đào tạo sinh viên ngành công tác xã hội tại Trường Đại học Quảng Bình.

Từ khóa: Công tác xã hội, kiểm huấn viên, thực tập

1. MỞ ĐẦU

Công tác xã hội là chuyên ngành ngày càng trở nên hết sức cần thiết ở nước ta và đã được triển khai giảng dạy, đào tạo ở rất nhiều trường cao đẳng, đại học trong cả nước. Trường Đại học Quảng Bình đã bắt đầu đào tạo những lớp cao đẳng công tác xã hội đầu tiên vào năm học 2004 - 2005. Từ đó đến nay nhà trường đã đào tạo 7 khóa với hơn 470 sinh viên đã tốt nghiệp. Từng đó thời gian, các giảng viên đã nỗ lực trao dồi kiến thức và đổi mới các phương pháp giảng dạy nhằm đem đến những buổi học kết quả nhất về kiến thức cũng như kỹ năng cho những nhân viên xã hội trong tương lai. Vì kinh nghiệm của giảng viên chưa nhiều nên vẫn còn một số khâu trong quá trình đào tạo chưa thực sự hiệu quả, trong đó có hoạt động thực hành, thực tập nghề, thực tập tốt nghiệp. Thời gian qua các sinh viên ngành công tác xã hội của trường được thực tập tại các cơ sở như: Trung tâm nuôi dạy trẻ khuyết tật thành phố Đồng Hới, Làng trẻ SOS hay đi xuống những cộng đồng như xã Thượng Trạch, Trường Sơn, Trường Xuân... Những chuyến đi đó đã là những trải nghiệm thú vị và mang lại những bài học hữu ích cho sinh viên về công tác xã hội cá nhân, nhóm và phát triển cộng đồng.

Tuy nhiên, hoạt động thực tập của ngành công tác xã hội có đặc thù riêng, cần thiết có một hệ thống kiểm huấn viên. Đó có thể là giảng viên, là các nhân viên công tác xã hội tại các cơ sở thực tập. Những kiểm huấn viên này sẽ theo dõi, hướng dẫn sinh viên mình phụ trách trong quá trình thực tập, mặt khác cần có những quy định cũng như hỗ trợ từ phía bộ môn, nhà trường đến các kiểm huấn viên. Thiết lập được mối quan hệ này sẽ tạo nên một hệ thống từ nhà trường - cơ sở thực tập và kiểm huấn viên. Do vậy việc đào tạo và xây dựng đội ngũ kiểm huấn viên cũng như mạng lưới cơ sở thực tập công tác xã hội với nhà trường để tổ chức thực tập cho sinh viên là điều rất quan trọng và cần thiết [1].

2. KHÁI QUÁT THỰC TRẠNG CÔNG TÁC THỰC HÀNH, THỰC TẬP CHUYÊN NGÀNH CÔNG TÁC XÃ HỘI

Trong chương trình đào tạo ngành công tác xã hội tại Trường Đại học Quảng Bình, ngoài các học phần lý thuyết, sinh viên có hai đợt thực hành nghề công tác xã hội cá nhân, nhóm và phát triển cộng đồng, một đợt tham quan thực tế các cơ sở xã hội và một đợt thực tập tốt nghiệp với 11 tín chỉ. Các đợt thực hành thực tập được phân bố vào các học kỳ 2, 3, 5, 6 trong 3 năm đào tạo hệ cao đẳng.

Quy trình thực hành thực tập chung là: giảng viên chuyên ngành lên kế hoạch thông qua khoa và phòng đào tạo với nội dung và thời gian theo quy định trong quy chế đào tạo. Giảng viên sẽ cùng nhóm trưởng của nhóm sinh viên thực tập đến liên hệ với cơ sở thực tập, sau khi nhận được sự đồng ý hợp tác của cơ sở, nhóm sinh viên sẽ trực tiếp đến thực tập tại cơ sở theo thời gian quy định. Trong thời gian đó, nhóm sinh viên sẽ được giảng viên phụ trách hướng dẫn và cho ý kiến trong suốt quá trình thực tập, tuy nhiên người quản lý trực tiếp là nhân viên công tác xã hội tại cơ sở đó. Với quy trình này, sinh viên khi gặp khó khăn về mặt kiến thức và kỹ năng làm việc nhóm có thể trao đổi trực tiếp với giảng viên để được hướng dẫn thêm. Nếu gặp trở ngại trong làm việc thực tế, tìm hiểu thông tin hay trong tổ chức các hoạt động theo nội dung thực tập tại cơ sở thì sinh viên sẽ được nhân viên xã hội phụ trách hướng dẫn cung cấp và chia sẻ kinh nghiệm. Qua các đợt thực hành, thực tập này giúp sinh viên có dịp ôn lại kiến thức, kỹ năng đã học, vận dụng vào thực tiễn và học hỏi được nhiều kinh nghiệm.

Thực hành công tác xã hội nhìn nhận tính đa dạng của con người như là yếu tố hàng đầu và phải dựa trên các giá trị nghề nghiệp, mối quan hệ chuyên nghiệp và sự thể hiện vai trò tương tác giữa sinh viên, giảng viên, kiểm huấn viên và các đối tượng của công tác xã hội. Vì thế, để hoạt động thực hành thực tập đạt hiệu quả thì việc tổ chức chương trình đào tạo cần có sự gắn kết rất chặt chẽ và hiểu biết lẫn nhau giữa nhà trường – giảng viên – cơ sở thực tập – nhân viên công tác xã hội tại cơ sở [2]. Trong khi đó, hầu như giảng viên của trường vẫn chưa thâm nhập sâu vào các cơ sở thực tập, mối quan hệ giữa nhân viên công tác xã hội của các cơ sở với nhà trường và giảng viên bộ môn chưa thực sự gắn kết; thực tế hiện nay các cơ sở xã hội có thể có những nhân viên công tác xã hội có nhiều kinh nghiệm làm việc với thân chủ song đội ngũ này vẫn còn những hạn chế về kiến thức lý thuyết. Trái lại những giảng viên công tác xã hội thì vững về lý thuyết nhưng lại thiếu kinh nghiệm thực tế, cơ sở thực tập hầu như chỉ dừng lại việc tạo điều kiện cho sinh viên thực tập chứ chưa hiểu rõ tầm quan trọng và ý nghĩa của hoạt động này đối với sinh viên và với cả cơ sở... Thông qua thực tập, sinh viên có cơ hội rèn luyện mình trưởng thành hơn với những kỹ năng làm việc chuyên nghiệp, đồng thời giúp sinh viên tự khám phá bản thân, tự điều chỉnh mình để phù hợp với nghề vẫn còn gặp khó khăn. Vì thế vấn đề cần thiết là chúng ta phải thiết lập được một sự thống nhất giữa người hướng dẫn và một cơ sở thực tập thật phù hợp. Với chuyên ngành công tác xã hội, để thiết lập được mối quan hệ thống nhất đó thì phải có một hệ thống người kiểm huấn và các cơ sở xã hội hoạt động trong lĩnh vực công tác xã hội

chuyên nghiệp. Điều này hiện nay ngành công tác xã hội của Trường Đại học Quảng Bình vẫn chưa được xây dựng.

3. XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ KIỂM HUẤN VIÊN

Muốn xây dựng đội ngũ kiểm huấn viên trước hết Bộ môn Công tác xã hội Trường Đại học Quảng Bình cần xác định rõ mục tiêu của hoạt động thực tập. Đây là cơ hội cho sinh viên ứng dụng kiến thức và kỹ năng đã học tại trường vào thực tế thông qua những vai trò khác nhau của nhân viên xã hội trong việc cung cấp dịch vụ công tác xã hội. Đồng thời đội ngũ kiểm huấn viên sẽ giúp sinh viên phát triển kỹ năng truyền thông bằng lời và viết theo cung cách phù hợp với cơ sở thực tập, với chính sách, thủ tục của cơ sở và những mong đợi của việc thực hành nghề nghiệp. Qua đó sinh viên xem xét lại các giá trị cá nhân, nghề nghiệp và phát triển tinh thần học hỏi phục vụ cho công việc trong tương lai. Để đạt được những yêu cầu đó, sinh viên rất cần sự hỗ trợ của kiểm huấn viên trong suốt quá trình thực tập. Việc xây dựng đội ngũ kiểm huấn cần sự phối hợp của cả Nhà trường mà cụ thể là Bộ môn Công tác xã hội, các giảng viên công tác xã hội, cơ sở thực tập và những người được chọn làm kiểm huấn viên.

3.1. Trách nhiệm của Nhà trường và Bộ môn Công tác xã hội

Không phải bất kỳ nhân viên công tác xã hội nào cũng có thể làm kiểm huấn viên. Do vậy phải đưa ra những tiêu chí để chọn kiểm huấn viên dựa trên những yêu cầu cơ bản như đạo đức nghề nghiệp, có trình độ chuyên môn, sẵn lòng dành thời gian hợp tác và đóng góp vào sự nghiệp phát triển ngành công tác xã hội và nâng cao chất lượng công tác xã hội.

Để xây dựng đội ngũ này trước hết Nhà trường và Bộ môn cần tích cực tìm kiếm và thiết lập mối quan hệ hợp tác tốt đẹp và hiệu quả giữa sinh viên, kiểm huấn viên và các cơ sở xã hội cũng như cơ quan quản lý nhà nước ở địa phương về công tác xã hội.

Bộ môn Công tác xã hội hỗ trợ các bên về mặt chuyên môn cũng như kỹ năng kiểm huấn, hướng dẫn các bài tập mà sinh viên phải thực hiện trong đợt thực tập.

Định kỳ tổ chức họp mặt với các kiểm huấn viên và đại diện các cơ sở thực tập để rút kinh nghiệm trong công tác thực tập cũng như cung cấp thông tin hay cập nhật hóa kiến thức chuyên môn.

Bộ môn tham mưu cho nhà trường ký kết hợp đồng hợp tác hàng năm với các kiểm huấn viên được chọn, dựa trên số giờ kiểm huấn.

Bộ môn thiết lập một cơ chế hoạt động phù hợp nhằm duy trì tốt và thường xuyên các phản hồi từ các cơ sở, kiểm huấn viên, sinh viên về tiến trình thực tập tại cơ sở nhằm đảm bảo chất lượng của việc thực hành công tác xã hội chuyên nghiệp. Giáo viên hướng dẫn kết hợp với kiểm huấn viên kiểm tra việc thực tập thông qua thăm viếng nơi sinh viên thực tập để giải quyết những vấn đề phát sinh và có thể trao đổi với kiểm huấn viên về xác định điểm thực tập cho sinh viên.

3.2. Về phía kiểm huấn viên

Kiểm huấn viên phải là những nhân viên công tác xã hội đã được đào tạo chuyên môn về công tác xã hội và có nhiều kinh nghiệm thực tế. Bên cạnh đó các kiểm huấn viên cần có kỹ năng kiểm huấn sinh viên thực tập, hiện đang làm việc tại một cơ sở xã hội hay một tổ chức đào tạo, luôn có tinh thần học hỏi và nhiệt tình hỗ trợ cho những nhân viên xã hội đàn em. Đặc biệt những người được chọn làm kiểm huấn viên phải hiểu rõ mục tiêu đào tạo, cũng như mục tiêu thực hành thực tập của Bộ môn Công tác xã hội Trường Đại học Quảng Bình, đồng thời chấp nhận các quy định kiểm huấn theo đúng chương trình đào tạo của Nhà trường. Vì thế khi thành lập được đội ngũ kiểm huấn viên thì Bộ môn Công tác xã hội cần cung cấp cho họ các tài liệu về chương trình đào tạo, nội dung kế hoạch thực tập đầy đủ [4].

Vì vậy, trong quá trình hợp tác và làm việc với nhà trường các kiểm huấn viên cần chú ý đến trách nhiệm của bản thân:

Ký hợp đồng tham gia hợp tác hàng năm theo từng đợt thực tập với Bộ môn Công tác xã hội

Duy trì mối quan hệ tích cực với Bộ môn Công tác xã hội, sinh viên và cơ sở thực tập.

Tham gia các buổi trao đổi kinh nghiệm do Bộ môn Công tác xã hội tổ chức để có thể cập nhật kiến thức chuyên môn, mục tiêu và tình hình hoạt động của Bộ môn cũng như tình hình học tập của sinh viên. Đồng thời được ưu tiên cung cấp tài liệu chuyên môn, nội dung giảng dạy của Bộ môn Công tác xã hội và được mời tham dự các hội thảo chuyên môn nếu có.

Phổ biến, quán triệt cho sinh viên thực tập các quy định về thực tập, các công việc mà sinh viên phải hoàn thành trong đợt thực tập và cung cấp thông tin về cơ sở thực tập.

Các kiểm huấn viên cần đảm bảo cho sinh viên được hướng dẫn tốt về phương pháp, yêu cầu, nhiệm vụ thực tập và được thảo luận để thống nhất về kế hoạch thực tập.

Trong mỗi đợt thực tập, kiểm huấn viên cần chuẩn bị và tổ chức ít nhất bốn lần họp kiểm huấn sinh viên thực tập và sinh viên phải nộp bài tập, báo cáo thực tập trước ngày họp kiểm huấn 1 – 2 ngày.

Trong quá trình hướng dẫn thực tập, các kiểm huấn viên cần tạo cơ hội cho sinh viên thực tập thể hiện những cố gắng thay đổi trong công tác xã hội cá nhân, nhóm và cộng đồng, trong các mối tương tác giúp sinh viên khám phá được tính đa dạng của các dịch vụ xã hội tại cơ sở thực tập.

Các kiểm huấn viên có quyền đề nghị với lãnh đạo cơ sở thực tập trả sinh viên thực tập về Bộ môn nếu nhận thấy sinh viên có thái độ và hành vi không phù hợp với các quy định trong thực tập. Sau khi kết thúc đợt thực tập, kiểm huấn viên gửi bản đánh giá chi tiết kết quả thực tập của từng sinh viên về bộ phận phụ trách thực tập của Khoa và Bộ môn.

4. KẾT LUẬN

Công tác xã hội là một nghề làm việc trực tiếp với con người, cộng đồng yếu thế trong xã hội vì thế hoạt động thực hành, thực tập rất cần thiết để sinh viên có thể vận dụng lý thuyết và thực tế một cách chính xác, linh hoạt và tích lũy kinh nghiệm cho công việc cũng như cuộc sống sau này [3]. Vì vậy nâng cao hiệu quả thực hành, thực tập ngành Công tác xã hội bằng việc xây dựng môi trường thực tập, tổ chức hoạt động kiểm huấn chặt chẽ, khoa học và hữu hiệu nhằm giúp sinh viên không chỉ hoàn thành mục tiêu học tập mà thực sự trưởng thành hơn trong nghề nghiệp.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Lê Chí An (2007), *Quản trị ngành công tác xã hội*, Nhà xuất bản Thanh Hóa.
- [2] Khoa Xã hội học – Trường Đại học Mở thành phố Hồ Chí Minh (2008), *Sổ tay hướng dẫn kiểm huấn và thực tập của sinh viên tại cơ sở*, thành phố Hồ Chí Minh.
- [3] Bùi Thị Xuân Mai (2010), *Nhập môn công tác xã hội*, NXB Lao động - Xã hội; Hà Nội.
- [4] Nguyễn Thị Nhẫn (2010), *Chia sẻ kinh nghiệm về xây dựng đội ngũ kiểm huấn viên và phát triển mạng lưới cơ sở thực tập công tác xã hội*, Kỷ yếu ngày công tác xã hội thế giới, Trường Đại học Lao động Xã hội cơ sở II.

